

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2021.44.245082>

УДК 339.178.3.009.6

О. В. Гаран, докт. юрид. наук, професор
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра адміністративного та господарського права
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: admin.kaf@ukr.net
ORCID: 0000-0002-6757-6309

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РОЗУМІННЯ ФАКТОРИНГУ

Стаття присвячена розкриттю окремих питань щодо розуміння сутності категорії «факторинг» як важливої складової фінансових послуг через призму викликів сьогодення. Визначено, що поняття факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) не закріплено в цивільному законодавстві. Наголошено, що факторинг є дієвим інструментом прискорення грошового обігу та підвищення ефективності господарювання, але, у зв'язку зі стрімким розвитком факторингу на ринку фінансових послуг – нормативно-правові акти у цій сфері потребують оновлення і є необхідність впровадження нових наукових рекомендацій щодо його практичного застосування. В статті сутність факторингу висвітлюється у площині теорії, а також, у площині судової практики.

Зазначено, що серед дослідників даної проблематики відсутнє узагальнююче поняття даної категорії. Акцентована увага на існуванні основних чотирьох концепцій щодо факторингу, а саме: це відступлення права вимоги; це банківська операція; це вид фінансових послуг; це окремий самостійний договірний тип. Запропоновано розглядати факторинг як комплексне поняття.

Ключові слова: фінансова послуга, факторинг, фінансова операція, банківська операція.

Постановка проблеми. Сучасна економічна криза загострила проблему обмеження фінансових ресурсів та надання якісних фінансових послуг, що обумовлює пошук й упровадження інноваційних видів фінансових послуг і потребує поліпшення роботи трансмісійного механізму грошово-кредитної політики, розвитку кредитних операцій банків і фінансових компаній та приведення їх діяльності у відповідність до стандартів Європейського Союзу, поліпшення умов торгівлі в Україні [1].

Останні роки прослідковується тенденція збільшення кількості договорів факторингу. Наприклад, станом на 31 грудня 2019 року ліцензії на надання факторингових послуг мали 641 компанія. Багато з них поєднують факторингову діяльність із наданням інших фінансових послуг (лізинг, кредитування, надання гарантій тощо). Протягом 2019 року цими компаніями було укладено понад 31 тисячу договорів факторингу на загальну суму 56,5 млрд. грн, що на 8,1% більше порівняно з кількістю договорів, укладених за аналогічний строк у 2018 році. Вартість договорів факторингу збільшилася на 17,4% порівняно з аналогічним періодом 2018 року [2, с. 6]. Тому, питання законодавчого регулювання факторингових відносин є вкрай актуальними. Так, потреба у вдосконаленні законодавства відзеркалюється у Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Ця Стратегія передбачає пришвидшення розвитку ринку факторингу в Україні за рахунок використання різноманітних ефективних моделей, які повинні ґрунтуватися на цільовому індикаторі «Співвідношення обсягу факторингових операцій та торговельного фінансування в Україні до ВВП». Виникає потреба у доповненні цієї Стратегії цільовим індикатором «Співвідношення обсягу факторингових операцій та торговельного фінансування в Україні до ВВП» та встановити його значення на рівні близько 5% [1].

Це пов'язано із тим, що факторинг чудово зарекомендував себе в багатьох країнах світу і є дієвим інструментом прискорення грошового обігу та підвищення ефективності господарювання. Проект Закону України «Про фінансові послуги та фінансові

компанії» [4] передбачає необхідність розвитку факторингових операцій в Україні як у банківському, так і в небанківському секторах. Незважаючи на те, що факторинг як фінансова послуга все частіше застосовується на практиці – окремі питання розвитку не отримали належного теоретичного обґрунтування та законодавчого урегулювання. У зв'язку зі стрімким розвитком факторингу на ринку фінансових послуг – нормативно-правові акти у зазначеній сфері потребують оновлення і є необхідність впровадження нових наукових рекомендацій щодо практичного застосування факторингу. Наприклад, спірним є питання отримання плати за відступлення права вимоги. На думку суддів, за договором факторингу відступлення права вимоги може відбуватися лише за плату і цією платою не може вважатися сама номінальна вартість боргу тому, що метою договору факторингу є отримання клієнтом фінансування (коштів) за рахунок відступлення права вимоги до боржника [2, с. 9]. І, таких прикладів багато.

Тому, на даному етапі розвитку права, питання дослідження поняття і правової природи факторингу в системі фінансових послуг залишається актуальним і обумовлює переосмислення факторингу як важливої складової фінансових послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правова природа категорії «факторинг» висвітлювалася на рівні наукових досліджень та правозастосовної практики. Факторинг та його окремі питання вивчали вчені, зокрема: Ч.Н. Азімова, І.Т. Балабанова, Т.Є. Белялова, М.І. Брагінський, О.В. Виноградова, Дж. Гілберта, О.В. Дзера, Л.Г. Дончак, О.С. Іоффе, І.С. Канзафарова, Л.М. Кожина, М.Ю. Лаврик, Ю.М. Лисенко, О.В. Остафіль, П. Селінджер, А.П. Сергєєв, О.І. Пальчук, Т.В. Ткачук, Ю.К. Толстой, А.В. Толкунова, У. Томас, Я.А. Чапичадзе та ін. На сьогоднішній день, комплексні монографічні дослідження з питань факторингу були здійснені О.І. Пальчуком (2011) та А.В. Токуновою (2012).

Незважаючи на широке поширення факторингу на практиці, законодавство в зазначеній сфері, є недосконалим і йому притаманно наявність суперечностей, що обумовлює потребу у їх вирішенні. Крім того, в науці, окремі питання, а саме: визначення поняття і правової природи факторингу, виділення особливостей факторингу як фінансової послуги – залишаються недослідженими із урахуванням викликів сьогодення. Наприклад, Рішення Ради Національного банку України від 25.05.2021 № 18-рд, потребує вирішення питання щодо визначення відповідального за розвиток ринку факторингу та торговельного фінансування в Україні і починаючи з 2022 року вимагає інформувати Раду НБУ про стан розвитку цього ринку в Україні [5], але чіткий механізм інформування відсутній.

Метою статті є дослідження факторингу як фінансової послуги, визначення його специфічних ознак як фінансової послуги, поняття і правової природи.

Виклад основного матеріалу. З 1 липня 2020 року Національний банк України здійснює державне регулювання та нагляд за діяльністю, у тому числі з надання небанківськими фінансовими установами послуг факторингу. І тому, з метою забезпечення ефективного функціонування ринку факторингу та торговельного фінансування в Україні є потреба у його реформуванні та вдосконаленні, зокрема через оновлене регулювання, а це можливо на підставі оновленого законодавства. Ринок факторингу є одним із найбільших небанківських фінансових ринків за обсягом наданих послуг і він найактивніше використовується фінансовими установами, які користуються послугами факторингових компаній для відступлення проблемної заборгованості за кредитами [2, с. 6].

Висвітлення питань пов'язаних із визначенням окремих аспектів факторингу доцільно буде спочатку розглядати з правового закріплення цього правового феномену.

Пункт 11 частини 1 статті 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [20], норми статті 350 Господарського кодексу України та статті 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» відносять факторинг до різновиду фінансових послуг [7]. Таким чином, факторингу властиві ознаки,

які притаманні усім фінансовим послугам і його особливі ознаки, які виділяють його серед інших фінансових послуг.

Господарський кодекс України визначає, що «... придбання банком права вимоги у грошовій формі на поставку товарів або надання послуг з прийняттям ризику виконання такої вимоги та прийом платежів (факторинг) є банківською операцією, що здійснюється на комісійних засадах на договірній основі» [6]. Крім того, норма статті 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» закріплює, що факторинг – це кредитна операція [7].

Цивільний кодекс України не містить поняття факторингу, проте в ст. 1077 ЦКУ дано поняття договору факторингу: «... за договором факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату, а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника)» [8].

Аналіз юридичної літератури дозволяє виділити чотири основні концепції щодо розуміння сутності факторингу.

Так, перша група науковців розглядає факторинг як відступлення права вимоги. Зокрема, вчені-юристи, А.П. Сергєєв, Ю.К. Толстой, М.І. Брагінський визначають «... тісний зв'язок між договором факторингу і цесії та розглядають відступлення грошової вимоги як окремий випадок, різновид цесії, при якій кредитор за винагороду передає право вимоги до боржника тим самим відбувається поступка грошової вимоги від кредитора до фактору в зв'язку з фінансуванням фактором кредитора. З самим зобов'язанням нічого не відбувається – воно залишається тим самим, відбувається лише заміна кредитора. У цьому випадку договір факторингу і цесія розглядаються як загальне і часткове» [9, с. 356]. Наприклад, А.В. Іваницький зазначає, що «договір факторингу є самостійним и повноцінним ... зобов'язанням, якому притаманні свої характерні ознаки та особливості, що дають змогу розмежовувати договір факторингу зі схожими правовими конструкціями» [24, с. 48].

Судова практика напрацювала численні правові позиції щодо факторингу. Так, Велика Палата ВС у справі № 909/968/16 роз'яснила зміст факторингу, його ознаки та порядок розмежування договору факторингу від цесії [10]. Наприклад, цікавою є позиція стосовно певних спірних питань щодо договору факторингу, КГС ВС у справі № 916/2286/16 зазначила, що: 1. Договір факторингу, укладений з порушенням умов: щодо суб'єкта, форми – є оспорюваним. 2. При розгляді питання про заміну сторони суд має виходити з принципу правомірності правочину. 3. Відсутність доказів оплати відступлення права вимоги є самостійною та достатньою підставою для відмови у заміні сторони [11].

Т. П. Басюк вважає, що «... за умовами факторингу, підприємство-постачальник продукції переуступає короткострокові вимоги за торговельними операціями банківської установи (факторингової компанії)» [12, с. 116].

А. Остафіль зазначає, що «суть факторингу – це переуступка боргових прав підприємства іншому суб'єкту, який гарантує платіж, звільняє постачальника від необхідності брати додаткові кредити в банку» [13, с. 91].

Як стверджує О.І. Пальчук: «Факторинг – переуступка банку або факторинговій компанії неоплачених боргових зобов'язань, які виникають між контрагентами в процесі реалізації товарів і послуг на умовах комерційного кредиту і супроводжуються елементами юридичного, страхового, інформаційного та бухгалтерського обслуговування постачальника» [14, с. 24].

Крім того, Д.В. Пірс визначає факторинг як відступлення права вимоги одного фінансового інституту іншому [15, с. 59].

Друга група авторів розглядає факторинг як вид банківських операцій. Наприклад, І.Т. Балабанов визначає факторинг як «різновид торгово-комісійної операції, пов'язаної з кредитуванням оборотних коштів. Факторинг – це інкасування дебіторської забор-

гованості покупця і специфічний різновид короткострокового кредитування та посередницької діяльності» [12, с. 156]. Потрібно зазначити, що факторингова діяльність не передбачає залучення коштів від населення і тому характеризується низьким ризиком для стабільності фінансової системи. Базові принципи регулювання таких фінансових послуг визначатимуться в майбутньому законі «Про фінансові компанії», а загальні правові засади факторингу мають бути врегульованими в главі 73 (Факторинг) ЦКУ [2, с. 13].

До третьої групи відносяться вчені, які визначають факторинг як угоду. Так, Н. Бікерс вважає, що «факторинг – довгострокова угода між факторинговою компанією і постачальником, який продає свої товари на умовах товарного кредиту, в якій фактор зобов'язується купувати рахунки для отримання і додатково, в залежності від угоди, надавати такі послуги, як ведення книги дебіторів і адміністрування дебіторської заборгованості, інкасація боргів, захист від втрат при наявності поганих боргів, що можуть виникнути під час банкрутства покупців» [16, с. 72].

Н. Форман, Дж. Гілберт і Ф. Селінджер визначають факторинг як «відкриту угоду про повне обслуговування, яке включає фінансування, страхування кредитних ризиків, стягнення боргів та інші послуги без права регресу. Інші види факторингу, на їхню думку, є лише його викривленнями і насправді не можуть вважатися факторингом» [17, с. 111].

Четверта група дослідників вважають, що факторинг це вид фінансових послуг. Так, А. І. Уколов, Т. Н. Гупалова, Р. В. Костіна визначають факторинг як «вид фінансових послуг, що надаються комерційними банками, їх дочірніми фактор-фірмами з придбання у постачальника прав на стягнення боргу з покупця» [18, с. 517; 19, с. 681].

Такі ж положення простежуються і в національному законодавстві. Згідно п. 11 ст. 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» факторинг належить до виду фінансових послуг [20]. Таким чином, на підставі вивчення юридичної літератури, можемо прийти до висновку, що факторинг розглядається з різних сторін.

Так, ЦК України не дає визначення поняття цивільно-правової категорії «послуга», однак, визначає договір про надання послуг крізь призму категорій «дія» або «діяльність». Також ЦК України закріплює, що послуги є споживаним об'єктом в процесі такої діяльності. Крім того, зазначена діяльність є оплатною. В юридичній літературі поняття «послуги» також розглядається через категорії «дія» або «діяльність». Так, О. С. Іоффе зазначав, що в договорі про надання послуг мова йде «... про діяльність таких видів, які не отримують або необов'язково повинні отримувати втілення в матеріалізованих, а тим більше в предметному результаті» [9, с. 419]. Крім того, О. С. Іоффе виділяє наступну характерну ознаку послуг – це результат такої діяльності: предмет як матеріального, так і нематеріального світу.

Як слушно зауважує Д. І. Степанов, «... оскільки дії можуть проявлятися в двох формах (активної і пасивної), – послуги можуть виявлятися тільки в активній формі, тобто послуга є дією» [21, с. 15-16].

Таким чином, можемо виділити наступні ознаки послуг: 1) послуги виявляються через категорії «дія» або «діяльність»; 2) послуги споживаються в процесі здійснення такої діяльності; 3) діяльність з надання послуг є оплатною; 4) зазначена діяльність носить посередницький характер; 5) результат такої діяльності може виражатися в матеріальній і нематеріальній формах.

Стаття 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» визначає фінансові послуги як «... операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб у випадках, передбачених законодавством, за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів» [20]. Тобто, фінансові послуги є одними з видів послуг.

На підставі вищевикладеного, виділимо наступні ознаки фінансових послуг: 1) фінансові послуги – це певного роду діяльність; 2) предметом такої діяльності є фінансові активи; 3) така діяльність здійснюється на користь третіх осіб, носить посередницький характер; 4) така діяльність є оплатною; 5) метою такої діяльності є отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів.

Наявність мінімум двох ознак із чотирьох дозволяє вважати операцію факторинговою. До таких ознак можливо віднести: а) наявність кредитування у формі попередньої оплати боргових вимог; б) ведення бухгалтерського обліку постачальника; в) інкасація його заборгованості; г) страхування постачальника від кредитного ризику. Таким чином, фінансові послуги також реалізуються через категорії «дії» або «діяльність», і така діяльність є оплатною. Однак, кваліфікуючою ознаками фінансових послуг, які відокремлюють їх від інших послуг, є такі складові: 1) предметом такої діяльності є фінансові активи; 2) метою такої діяльності є отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів.

Необхідно звернути увагу, що факторинг є «комплексною» категорією, яка регулює різні аспекти правових відносин, а саме: фінансово-правових, економічних, цивільно-правових і господарських. Враховуючи вимоги ч. 2 ст. 1077 ЦК України, за факторинговим договором, для клієнта можливо запропонувати надання широкого спектру допоміжних послуг, а саме: консультативно-інформаційних, маркетингових послуг, ведення обліку дебіторської заборгованості, здійснення захисту від несплати боржників тощо.

Теза про комплексний характер договору факторингу узгоджується із нормами Конвенції УНІДРУА про міжнародний факторинг, де зазначено, що факторинг поєднує елементи фінансового, бухгалтерського, інформаційного, побутового, страхового, юридичного та іншого обслуговування постачальника [22].

Як слушно стверджують деякі вчені, «... факторинг – унікальний фінансовий інструмент, який може ефективно вирішувати велику кількість завдань і проблем, які стоять перед підприємством, в тому числі: економічні, фінансові і т. п. ...» [23, с. 94]. Дійсно, факторинг є поняттям комплексним, до якого включені різні правові відносини, тому, на нашу думку, для кожного аспекту слід застосовувати відповідне для даних правовідносин поняття факторингу.

Висновки і пропозиції. Враховуючи усе вищезазначене, можливо казати про різноманітність концепцій щодо розуміння сутності факторингу: це відступлення права вимоги; це банківська операція; це вид фінансових послуг; це окремий самостійний договірний тип. Як свідчить аналіз наукових публікацій щодо факторингу, серед дослідників даної проблематики відсутнє узагальнююче поняття даної категорії та осмислення сутності цього правового феномену через призму викликів сьогодення. Це вказує на необхідність глибокого наукового осмислення проблемних правових позицій та наданні наукових рекомендацій по вирішенню виявлених проблем. Таким чином, на підставі аналізу поняття сутності факторингу, виділення його специфічних особливостей, як фінансової послуги, пропонуємо внести зміни і доповнити ст. 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» наступним визначенням: «факторинг – фінансова послуга, яку надають фінансові установи за певну плату на користь третіх осіб, і передбачає придбання права на певні грошові зобов'язання, метою такої діяльності є отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів».

Список використаної літератури:

1. Про розвиток факторингу та торговельного фінансування в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr018500-21#Text>
2. Біла книга. Майбутнє регулювання ринку факторингу. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_factoring_2020.pdf?v=4
3. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року: Рішення Правління Національного банку України від 26 грудня 2019 року № 1010-рш. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy>

4. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Проект Закону України (реєстраційний № 5065). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71092
5. Про розвиток факторингу та торговельного фінансування: Рішення Національного банку України від 25.05.2021 № 18-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr018500-21#Text>
6. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/436-15>
7. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
8. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page17>.
9. Иоффе О. С. Обязательственное право. М., 1975. 880 с.
10. Постанова ВП ВС від 11.09.2018 № 909/968/16 по справі № 909/968/16 (провадження № 12-97гс18). URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/76860058?ch=1013074>
11. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду від 17.01.2020 № 916/2286/16 по справі № 916/2286/16. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/87129078>
12. Басюк Т.П. Реструктуризація дебіторської заборгованості підприємства. *Фінанси України*. 2004. № 12. С. 115-123.
13. Тарасов Р.О. Факторинг. *Фінансы*. 2004. № 12(27). С. 11-17.
14. Глушко А. Д. Управління дебіторською заборгованістю в системі забезпечення ефективної діяльності підприємства. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2018/50.pdf
15. Bickers, M. Factoring in the UK 8-th edition. 2003. 232 с.
16. Forman, M. J. Gilbert Factoring and finance. London, 1976. 425 с.
17. Балабанов И. Т. Банки и банковское дело. СПб.: Питер, 2000. 256 с.
18. Управление корпоративными рисками: Учебное пособие / Под ред. Уколова А. И., Гупаловой Т. Н. М.: Директ-Медиа, 2014. 553 с.
19. Финансовые стратегии компаний АПК: Учебное пособие. / Под ред. Костиной Р. В., Уколова А. И. М.: Директ-Медиа, 2014. 741 с.
20. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
21. Степанов Д. И. Услуги как объект гражданских прав: [монография] М.: Статут, 2005. 349 с.
22. Конвенція УНІДРУА про міжнародний факторинг (Оттава, 28 травня 1988 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_210#Text
23. Пальчук О.І. Факторинг на ринку фінансових послуг: Монографія. К., 2011. 164 с.
24. Іваницький А. Співвідношення договору факторингу з окремими видами договорів в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 4. 2019. С. 45-49.

References

1. Pro rozvitok faktoringu ta tovgovelnogo finansuvannya v Ukraini. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr018500-21#Text> [in Ukrainian].
2. Bila kniga. Majbutnye reguluyuvannya rinku faktoringu. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_factoring_2020.pdf?v=4 [in Ukrainian].
3. Strategiya rozvitku finansovogo sektoru Ukraini do 2025 roku: Rishennya Pravlinnya Nacionalnogo banku Ukraini vid 26 grudnya 2019 roku № 1010-rsh. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy> [in Ukrainian].
4. Pro finansovi poslugi ta finansovi kompaniyi: Proekt Zakonu Ukraini (reyestracijnij № 5065) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71092 [in Ukrainian].
5. Pro rozvitok faktoringu ta tovgovelnogo finansuvannya: Rishennya Nacionalnogo banku Ukraini vid 25.05.2021 № 18-rd. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr018500-21#Text> [in Ukrainian].
6. Gospodarskij kodeks Ukraini: Zakon Ukraini vid 16.01.2003 r. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/436-15> [in Ukrainian].
7. Pro banki i bankivsku diyalnist: Zakon Ukraini vid 07.12.2000 r. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> [in Ukrainian].
8. Civilnij kodeks Ukraini: Zakon Ukraini vid 16.01.2003r. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page17> [in Ukrainian].
9. Ioffe O. S. Obyazatelstvennoe pravo. M., 1975. 880 c. [in Russian].
10. Postanova Velikoyi Palati VS vid 11.09.2018 № 909/968/16 (provadzhennya № 12-97gs18). URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/76860058?ch=1013074> [in Ukrainian].
11. Postanova Kasacijnogo gospodarskogo sudu Verhovnogo Sudu vid 17.01.2020 № 916/2286/16. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/87129078> [in Ukrainian].
12. Basyuk T. P. Restrukturizaciya debitorskoyi zaborgovanosti pidpriyemstva. Finansi Ukraini. 2004. № 12. C. 115-123 [in Ukrainian].
13. Tarasov R. O. Faktoring. *Finansv.* 2004. № 12(27). S. 11-17 [in Ukrainian].

14. Hlushko A. D. Upravlinnya debitorskoyu zaborgovanistyu v sistemi zabezpechennya effektivnoyi diyalnosti pidpriyemstva. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2018/50.pdf [in Ukrainian].
15. Bickers, M. Factoring in the UK 8-th edition. 2003. 232 c.
16. Forman, M. J. Gilbert Factoring and finance. London, 1976. 425 c.
17. Balabanov I. T. Banki i bankovskoe delo. SPb.: Piter, 2000. 256 s. [in Russian].
18. Upravlenie korporativnymi riskami: Uchebnoe posobie / Pod red. Ukolova A. I., Gupalovoj T. N.. M.: Direkt-Media, 2014. 553 s. [in Russian].
19. Finansovye strategii kompanij APK: Uchebnoe posobie. / Pod red. Kostinoj R. V., Ukolova A. I. M.: Direkt-Media, 2014. 741 s. [in Russian].
20. Pro finansovi poslugi ta derzhavne reguluvannya rinkiv finansovih poslug: Zakon Ukrayini vid 12.07.2001. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> [in Ukrainian].
21. Stepanov D. I. Uslugi kak obekt grazhdanskikh prav: [monografiya]. M.: Statut, 2005. 349 s. [in Russian].
22. Konvenciya UNIDRUA pro mizhnarodnij faktoring (Ottava, 28 travnya 1988 roku). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_210#Text.
23. Palchuk O. I. Faktoring na rinku finansovih poslug: monografiya. K., 2011. 164 s. [in Ukrainian].
24. Ivanickij A. Spivvidnoshennya dogovoru faktoringu z okremimi vidami dogovoriv v Ukrayini. Aktualni problemi vitchiznyanoyi yurisprudenciyi № 4. 2019. S. 45-49 [in Ukrainian].

Стаття надійшла 15.10.2021 р.

О. В. Гаран, докт. юрид. наук, профессор
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Кафедра административного и хозяйственного права
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина
e-mail: admin.kaf@ukr.net
ORCID: 0000-0002-6757-6309

ОТДЕЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПРАВОВОГО ПОНИМАНИЯ ФАКТОРИНГА

Резюме

Статья посвящена раскрытию отдельных вопросов понимания сущности категории «факторинг» как важной составляющей финансовых услуг через призму вызовов современности. Определено, что понятие факторинга (финансирование под уступку права денежного требования) не закреплено в гражданском законодательстве. Отмечено, что факторинг является действенным инструментом ускорения денежного обращения и повышения эффективности хозяйствования, но, в связи со стремительным развитием факторинга на рынке финансовых услуг – нормативно-правовые акты в этой сфере нуждаются в обновлении, и возникает необходимость внедрения новых научных рекомендаций по его практическому применению.

В статье сущность факторинга освещается в плоскости теории, а также в плоскости судебной практики. Отмечено, что среди исследователей данной проблематики отсутствует обобщающее понятие данной категории. Акцентируется внимание на существовании четырех основных концепций понимания факторинга, а именно: это уступка права требования; это банковская операция; это вид финансовых услуг; это отдельный самостоятельный договорный тип. Предложено рассматривать факторинг как комплексное понятие.

Ключевые слова: финансовая услуга, факторинг, финансовая операция, банковская операция.

O. V. Haran, Doctor of Jurisprudence, Professor
Odesa I. I. Mechnikov National University
Department of Administrative and Commercial Law
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odesa, 65058, Ukraine
e-mail: admin.kaf@ukr.net
ORCID:0000-0002-6757-6309

INDIVIDUAL ISSUES OF LEGAL UNDERSTANDING OF FACTORING

Summary

The article is devoted to the disclosure of certain issues concerning the understanding of the essence of the category “factoring” as an important component of financial services through the prism of today’s challenges. It is determined that the concept of factoring (financing under the assignment of the right of monetary claim) is not enshrined in civil law.

It was stressed that the economic crisis has exacerbated the problem of limiting financial resources and providing quality financial services, which leads to the search and implementation of innovative types of financial services and needs to improve the transmission mechanism of monetary policy, development of credit operations of banks and financial companies standards of the European Union, improving trade conditions in Ukraine.

And here, factoring comes in handy, which is an effective tool to accelerate money circulation and increase business efficiency. However, due to the rapid development of factoring in the financial services market – regulations in this area need to be updated and there is a need to introduce new scientific recommendations for its practical application.

In the article the essence of factoring is covered in the plane of theory, and also, in the plane of judicial practice.

It is noted that among researchers of this issue there is no generalizing concept of this category and understanding the essence of this legal phenomenon through the prism of today’s challenges. Emphasis is placed on the existence of four main concepts of factoring, namely: the assignment of the right of claim; it is a banking operation; this is a type of financial services; this is a separate independent contract type.

It is proposed to consider factoring as a complex concept. Particular attention is paid to the indication of the characteristics of financial services, which allows through their prism to highlight factoring transactions.

Keywords: financial service, factoring, financial operation, banking operation.